

Sárospatak Város Polgármesterétől

3950 Sárospatak, Kossuth u. 44.
Tel.: 47/513-240 Fax: 47/311-404
E-mail: sarospatak@sarospatak.hu

- **Javaslat a Képviselő-testületnek-**
Sárospatak közművelődési koncepciójának elfogadásáról

A Sárospatakon megalakult Közművelődési Tanács kezdeményezésére testületünk első alkalommal 2012. augusztusában tárgyalta a helyi közművelődésről szóló 10/1999. (III. 31.) rendelet áttekintéséről. Akkor döntés nem született annak módosításáról, de a Kabinet Iroda azt a feladatot kapta, hogy a jogszabályt tartalmilag tekintse át, és tegyen javaslatot a szükséges módosításokra a Közművelődési Tanács és a Humán Bizottság bevonásával. Az egyeztetés alkalmával többször került említésre a város közművelődési koncepciója is, melyet még 1999-ben fogadott el az akkori testület.

A november hónapban zajlott egyeztetések alkalmával több kérdésben sikerült a módosításokat megfogalmazni, de testületünk nem hozott döntést a rendelet módosításáról, hanem kezdeményezte a koncepció teljes körű áttekintését és a szükséges módosítások újragondolását.

Tisztelt Képviselő- testület!

A javaslat mellékletét képező „Közösségfejlesztő közművelődési koncepció” című anyagot a Közművelődési Tanács tagjai készítették el. Kérem, hogy az abban foglaltakról dönteni szíveskedjenek.

Sárospatak 2013. április 18.

Aros János

Törvényességi szempontból ellenőriztem:

dr. Vitányi Eszter

SÁROSPATAK VÁROS KÉPVISELŐ- TESTÜLETÉNEK

.... / (.....) számú határozata

Sárospatak város Közösségfejlesztő közművelődési koncepciójának elfogadásáról

A Képviselő- testület tárgybani javaslatot megtárgyalta és úgy döntött, hogy a koncepciót a javaslat szerinti tartalommal elfogadja.

K. m. f.

dr. Vitányi Eszter
jegyző

Aros János
polgármester

Felelős: Polgármester

Határidő: azonnal

„Tudnod kell, hogy az emberek nem ok nélkül ragaszkodnak a középszerűhöz, a zavaroshoz és a vajákoshoz, az illúziókhoz és a szobatiszta félismeretekhez, tehát a műveletlenséghez. Mert a műveltség annyi, mint igazságnak – minden dolog igaz ismeretének – feltárása és elviselése. S az igazat elviselni mindig nagyon nehéz. A műveltséghez, tehát a valóság és igazság megismeréséhez rendkívüli bátorság kell”

Márai Sándor

KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ KÖZMŰVELŐDÉSI KONCEPCIÓ

- javaslat -

2013-2017

**Készítette: Sárospataki Közművelődési Tanács és a
 Sárospatak Civil Kerekasztal Egyesület**

Sárospatak, 2013. április

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
1. 1. Alapfogalmak, kifejezések meghatározása	4
1. 2. A közösségfejlesztő közművelődési koncepció jogszabályi háttere	5
1. 2. 1. Az Alapvető Jogok Chartájának Preambuluma	5
1. 2. 2. Az Európai Unióról Szóló Szerződés és Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés Egységes Szerkezetbe Foglalt Változata.....	6
1. 2. 3. Magyarország Alaptörvénye „Szabadság és felelősség” fejezetének XI. cikke	6
1. 2. 4. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény	6
1. 2. 5. Sárospatak Város Közművelődési Rendelete	8
1. 3. Alapvetések	8
2. Előzmények	9
3. SWOT analízis	9
4. A koncepció célja.....	12
4.1. Sárospatak város közművelődési feladatellátásának fejlődése érdekében meghatározandó célok.....	13
5. A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei.....	14
6. Sárospatak Város által támogatott közművelődési tevékenységek köre	15
7. Az Önkormányzat közművelődési feladatellátásának szervezeti keretei	16
8. Főbb rövid-, közép-és hosszú távú közművelődési irányelvek Sárospatakon 2013-2017...	17
8.1. Helyzetelemzés.....	17
8.2. Rövidtávú közművelődési irányelvek (egy éves határidővel)	18
8.3. Közép- és hosszú távú közművelődési irányelvek (öt és tíz éves határidőkkel)	19
9. Sárospatak város közművelődési intézményei, illetve közművelődési tevékenységgel foglalkozó civil szervezetei	19
9.1. A Művelődés Háza és Könyvtára	19
9.1.1. Nemzeti Ünnepeink megemlékezéseinek szervezése.....	19
9.1.2. Kulturális, szórakoztató, közművelődési rendezvények	20
9.1.3. Művészeti csoportok, szakkörök, egyéb kisközösségek.....	20
9.1.4. Könyvtári szolgáltatás.....	20
9.1.5. Kiállítások	21
9.1.6. Mozi.....	22
9.2. Sárospataki Képtár	22
9.3. Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma (Rákóczi Vár)	22
9.4. Sárospataki Református Kollégium – Tudományos Gyűjtemények.....	23
9.5. Szent Erzsébet Ház	23
9.6. Oktatási-nevelési Intézmények	23
9.7. Közművelődési vállalkozások	24
9.8. Közművelődési tevékenységet folytató civil szervezetek	24
10. Finanszírozási elvek	25
11. Zárzó, összegzés.....	26

*„A tervezett új fejlesztésekre vonatkozóan fontos figyelembe venni, hogy az önkormányzatok feladatköre, jogköre jelentősen megváltozott 2013. január 1-jével, amikor a járási kormányhivatalok is megkezdték működésüket lezárva a megyei kormányhivatalok megalakulásával megkezdett közigazgatási átalakítást. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az önkormányzatok intézmény-fenntartási, hatósági feladat és hatáskörei jelentősen visszaszorulnak és a polgármesteri hivatalok tevékenységének hangsúlya a településfejlesztés, településüzemeltetés, vállalkozásfejlesztés, **közösségfejlesztés felé fog eltolódni.** A feladatok és hatáskörök átalakítása lehetővé teszi, hogy az önkormányzatok fokozott figyelmet fordítsanak a település-menedzsment gyakorlat, valamint a munkatársak ezzel kapcsolatos készségeinek fejlesztésére. Másrészt az átalakuló szervezet felépítésével, a folyamatok és a munkatársak belső együttműködésének fejlesztésével fontos a polgármesteri hivatalok működés folytonosságának biztosítása, az átalakítás során és azt követően a folyamatok zökkenőmentes működtetéséhez, a működési színvonal és az ügyfélkapcsolatok színvonalának megőrzése és fejlesztése és az ezzel kapcsolatos jó gyakorlatok és módszerek adaptálása.”*
(Államreform operatív program akcióterve)

1. Bevezetés

1. 1. Alapfogalmak, kifejezések meghatározása

A koncepcióban a kultúra és közművelődéssel kapcsolatos fogalmakat és kifejezéseket az alábbi értelemben használjuk:

Polgár: A polgár műveltsége, tudása révén sorsát irányítani képes állampolgár, akinek érdeke és joga van a kultúrához és a kulturált időtöltéshez. A városi ember komfortérzetének megteremtése a korszerű kultúra, és ennek igénybevételi lehetőségei nélkül ma már elképzelhetetlen.

A kultúra: (az UNESCO 1982-es párizsi határozata szerint) azoknak a különböző lelki, anyagi, értelmi és érzelmi sajátosságoknak az összessége, amelyek egy társadalmat, vagy társadalmi csoportot jellemeznek. A fogalom nem csak a művészeteket, a tudományokat foglalja magába, hanem az életmódokat is, az ember alapvető jogait, az értékek, a hagyományok és hitek rendszerét. A kultúra szerepe fontos a társadalmi integrációban, a gyakorlat intézményesítésében és az egyének együttműködésében, az emberek személyi fejlődésében, önállóságainak kibontakoztatásában, készségeinek, jártasságainak, képességeinek és ismereteinek gyarapodásában, az életmód minőségének fokozásában. Azt, hogy a kultúra pozitív, vagy negatív értékei kerülnek-e túlsúlyba, mindenkor a művelődés, vagyis a kultúra elsajátítása és alkalmazása dönti el.

A közművelődés „a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúra elsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg”.¹

A közművelődési tevékenység átfogja az iskolarendszeren kívüli művelődési, képzési, szórakozási, tájékoztatási, közösségi lehetőségeket, azokat szerves kapcsolatba épít(het)i a helyi társadalom életével, a kisebbségi, a nemzeti és az egyetemes kultúrával, így rendszer- és folyamatjellegű együttműködést jelent a mikro- és a makro társadalom, valamint az egyetemes kultúra különböző szféráival.

A közművelődési tevékenység a helyi társadalom kulturális szükségletei, önművelő, önképző, amatőr művészeti ambícióinak, társas kapcsolatigényének, közéleti, közösségi, szórakozási lehetőségeinek felismerését, szervező segítségének biztosítását, szakmai szolgálatát jelenti.²

A település kulturális életét jelenti: azon művelődési tevékenységek, rendezvények, események, folyamatok összessége, a közművelődés intézményrendszere, és egyéb közösségi szervezetek, amelyek alkalmat kínálnak a város polgárainak az öntevékeny művelődésre, a kulturált szórakozásra és a szabadidő hasznos eltöltésére.

¹ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 1. számú mellékletének q) pontja

² Gelencsér Katalin

Közművelődési intézmények, közösségi szintér A közművelődési intézmény a lakosság közösségi közművelődési tevékenységéhez erre a célra alapított, fenntartott, működtetett, megfelelő szakmai, személyi, infrastrukturális feltételekkel és alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv, vagy egyéb fenntartású intézmény.

A közösségi szintér adott helyen rendszeresen működő intézmény-rész vagy egyéb jogállású létesítmény (helyiség együttes, épület), mely a helyi lakosság rendszeres vagy alkalmi közművelődési tevékenységének, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása érdekében önkormányzati fenntartásban, önkormányzatok társulásában vagy közművelődési megállapodás alapján, erre a célra alkalmassá tett és működtetett.

Nyilvános könyvtári ellátás: a nyilvános könyvtárak által nyújtott szolgáltatások és az e szolgáltatások nyújtását elősegítő központi szolgáltatások összessége, amelyek biztosítják az állampolgár számára az információhoz való szabad hozzáférést.

1. 2. A közösségfejlesztő közművelődési koncepció jogszabályi háttere

A jogszabályi háttér áttekintését az Európai Unió kultúrára, közművelődésre vonatkozó szabályainak áttekintésével kezdjük, majd a magyarországi szabályozás bemutatásával folytatjuk, hogy egységes struktúrába helyezzük el városunk közművelődési koncepcióját, így látatva, hogyan illeszkedik városunk közművelődési feladatellátása és intézményhálózata a közművelődés rendszerébe.

1. 2. 1. Az Alapvető Jogok Chartájának Preambuluma

Az Alapvető Jogok Chartájának Preambuluma kimondja a tagállamok kultúrájának nemzeti identitásának megőrzését, tiszteletben tartását:

„Európa népei mind szorosabb uniójuk létrehozása során úgy döntöttek, hogy osztoznak a közös értékekre alapított békés jövőben. Szellemi és erkölcsi öröksége tudatában az Unió az emberi méltóság, szabadság, egyenlőség és szolidaritás oszthatatlan, egyetemes értékein alapul; a demokrácia elveire és a jog szabályaira támaszkodik. Az egyént állítja tevékenysége középpontjába az Unió polgárság intézményének létrehozásával, a szabadság, a biztonság és az igazságosság térségének megteremtésével.

Az Unió hozzájárul e közös értékek megőrzéséhez és továbbfejlesztéséhez, miközben tiszteletben tartja az európai népek kultúráinak és hagyományainak sokféleségét, a tagállamok nemzeti identitását és közhatalosaik szervezetét nemzeti, regionális és helyi szinten; a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés előmozdítására törekszik és biztosítja a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlását és a letelepedés szabadságát. Ennek érdekében szükséges az alapvető jogok megerősítése a társadalomban bekövetkező változások, a társadalmi haladás, a tudományos és technológiai fejlődés fényében, azáltal hogy e jogokat Chartában teszi még nyilvánvalóbbá.”

1. 2. 2. Az Európai Unióról Szóló Szerződés és Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés Egységes Szerkezetbe Foglalt Változata

A Lisszaboni szerződés kultúrához kapcsolódó részei:

„Az Unió hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségét, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget. Az Unió fellépésének célja a tagállamok közötti együttműködés előmozdítása és szükség esetén tevékenységük támogatása és kiegészítése a következő területeken:

- az európai népek kultúrája és történelme ismeretének és terjesztésének javítása;*
- az európai jelentőségű kulturális örökség megőrzése és védelme;*
- nem kereskedelmi jellegű kulturális cserék;*
- művészeti és irodalmi alkotás, beleértve az audiovizuális szektort is.*

Az Unió és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és a kultúra területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal. Az Unió a Szerződések egyéb rendelkezései alá tartozó tevékenysége során, különösen kulturális sokszínűségének tiszteletben tartása és támogatása érdekében, figyelembe veszi a kulturális szempontokat.”

1. 2. 3. Magyarország Alaptörvénye „Szabadság és felelősség” fejezetének XI. cikke

Magyarország Alaptörvénye „Szabadság és felelősség” címének XI. cikk (1) bekezdése szerint: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.”

A (2) bekezdés szerint: „Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”

A közművelődéshez való jog tehát az állampolgárok alapvető joga, a közművelődés közügy.

1. 2. 4. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény

7. § A kulturális javak a nemzet egészének közös szellemi értékei. A muzeális intézményekben őrzött javak felhasználásának és bármilyen technikával történő sokszorosításának, valamint adatrögzítésének és adatfelhasználásának jogát kizárólagos felhasználásra nem lehet átruházni.

38. § (1) A kulturális javak védelmével összefüggő, e törvényben meghatározott célok megvalósításának legfontosabb letéteményesei a muzeális intézmények.

64. § (1) A települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyil-

vános könyvtárfenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásának megrendelésével teljesítheti.

„A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége.

Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű. A könyvtári rendszernek az állampolgárok érdekeit kell szolgálnia.

A nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke.”

73. § (1) A közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenységek támogatása közcél.

(2) A közművelődés feltételeinek biztosítása alapvetően az állam és a helyi önkormányzatok feladata.

76. § (1) A települési önkormányzat kötelező feladata a helyi közművelődési tevékenység támogatása.

(2) Ennek formái különösen:

- a) az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok, életminőséget és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek, népfőiskolák megteremtése,*
- b) a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, a helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása,*
- c) az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása,*
- d) az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatása,*
- e) a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése,*
- f) a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése,*
- g) a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása,*
- h) egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása.*

77. § A települési önkormányzat a helyi társadalom művelődési érdekeinek és kulturális szükségleteinek figyelembevételével, e törvény és a helyi lehetőségek, sajátosságok alapján rendelkezésként határozza meg, hogy a 76. §-ban felsoroltakból mit, milyen konkrét formában, módon és mértékben lát el.

78. § (1) A települési önkormányzat a közművelődési tevékenységek folyamatos megvalósíthatósága érdekében közösségi színteret, illetve közművelődési intézményt biztosít.”

1. 2. 5. Sárospatak Város Közművelődési Rendelete

A fentiekben részletezett törvényi hivatkozásoknak, valamint jelen Közösségfejlesztő Közművelődési Koncepciónak megfelelően az Önkormányzati Képviselőtestület rendeletet alkot, melyet 3 évente felülvizsgál.

1. 3. Alapvetések

A helyi társadalom olyan szociális képződmény, amely térben elkülönülten létezik, amelyre sajátos minőség, érdekstruktúra, hierarchia, rétegtagság jellemző.

Céljait, szándékait önszerveződése révén valósítja meg, érdekeinek érvényesítését autonóm módon realizálja a makrogazdaság és társadalom intézményrendszerén belül.

A helyi társadalom méretében, jellegében autonóm szervezettségének minőségében sokféle lehet. Életképessége, dinamikájának jellege, kohéziója, kompaktsága, attól is függ, hogy a helyi társadalom szimbolikus, szociális és információs tőkéje mekkora, rétegei, csoportjai mennyire tudatosak, a cselekvések mennyire érdekalapozottak, a célok mennyire közeli vagy távlati jellegűek.

A helyi lakosság boldogulását meghatározhatja az is, hogy a különböző érdekszövetségek nyitottak-e az új kihívásokra, az együttműködésre, az új típusú aktivitásokra, az új közösségek mennyire képesek a térség érdekeit is figyelembe venni, a jövő lehetőségeiért régi érdekeket módosítani, korlátozni.

A személyiség helyi társadalomhoz fűződő viszonyát a kötődés, az életlehetőségekről kialakult elégedettségi szint, a helyi várható, átlátható, elérhető jövő, a személyes perspektíva lehetőségeinek szűkössége vagy távlatossága, az együttműködésben való részvétel sokfélesége és ösztönző ereje, a kezdeményezések elfogadása és az aktív részvétel szabadságának dimenziórendszere formálja.³

Minden polgárnak a kulturálódás ugyanolyan alapvető érdeke és joga, mint bármely más, a civilizáció adta infrastrukturális lehetőség igénybevétele. A mai kor embere komfortérzete a korszerű kultúrán és ennek igénybevételi lehetőségein alapul.

Európaiságunk értelme és záloga a minőség és a pluralitás. Az intézményfenntartásnak és az önkormányzati támogatásnak ezen elvek érvényesítését kell szolgálniuk.

A piaci viszonyok kialakulásának korában óvni kell azokat a kulturális értékeket, amelyekre a piac törvényszerűségei nem érvényesíthetők.

A közművelődés terén segíteni kell az egyéni kezdeményezéseket, az önszerveződő csoportokat, egyesületeket, alapítványokat, a kiemelkedő tehetségeket.

³ Szabó Gyuláné

A kulturális örökség tekintetében nagy múltra visszatekintő városunk a közművelődés egészét a helyi társadalom életét alapjaiban meghatározó tevékenységének tekinti. Ennél fogva a helyi közművelődés segítését stratégiai eszközként kezeli.

2. Előzmények

A koncepció elkészítésének számos indoka van:

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról, és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 76. §-nak (1) bekezdése a települési önkormányzat kötelezi feladatává tette a helyi közművelődési tevékenység szervezését, koordinálását, irányítását. A törvény tehát a közművelődésre vonatkozóan a helyi önkormányzatokról szóló, 1990. évi LXV. törvény 8. § (1) bekezdésében felsorolt önként vállalt feladatokat kötelezővé tette. Sárospatak Város Önkormányzata 1999-ben megalkotta a 10/1999. (III. 31.) Képviselőtestületi Rendeletét, az önkormányzat közművelődési feladatairól, a helyi közművelődési tevékenység támogatásáról. A rendelet aktualizálása szükségessé vált, melyet meg kell, hogy alapozzon egy – a város közművelődésének egészét koncepciónálisan meghatározó – Közösségfejlesztő Közművelődési Koncepció.

A város az elmúlt években közművelődési színterekkel gazdagodott, melyekkel a hosszú távú, koncepcionális tervekben számolni kell.

A város oktatási intézményei jelentős változásokon mentek keresztül az elmúlt időszakban, hiszen több intézmény esetében megváltozott a fenntartó, valamint Európai Unió források segítségével több nevelési-oktatási célú épület felújításra került.

A kultúrába fektetett anyagi javak megtérülése sajátos, a piacgazdaságtól eltérő tulajdonságokat mutat. A társadalom minden szegmensében „élesztő”, folyamatokat beindító, és/vagy gyorsító hatással bír, megtérülése csak hosszútávon mérhető.

Éppen ezért az előreláthatólag szűkülő központi támogatási feltételek mellett fontos újra gondolni a közművelődés helyi szerepét a város fejlődése érdekében.

3. SWOT analízis

Erősségek:	Gyengeségek:
• Országos szinten is kimagasló kulturális örökség • Nagyszámú látogatható, épített örökségi helyszín • Nagyszámú muzeális és kiállítóhely • Sárospatak helyi társadalmának nyitottsága és önszervező ereje • Intézményi ellátottság • Az intézményhálózatot működtető jelentős szellemi-humán infrastruktúra • A helyi identitástudat magas • A civil szervezetek, művészeti együttesek nagy és egyre növekvő száma • Kutatóhelyek, szellemi műhelyek • Kulturális területen már működött kistérségi együttműködés, még hozzá országos elismertséggel • Számos rendezvényekre, kulturális programokra alkalmas közösségi tér, épületeken belül és külterületeken egyaránt • A belváros az elmúlt évtizedekben jelentős megújuláson esett át, mely folyamat jelenleg is tart • Gazdag a szellemi örökség és híres a „pataki szellem” nyitottsága • A városban két felsőfokú oktatási intézmény található • Mind a két gimnázium rangos középfokú oktatási intézmény • Nyáron egymást követik a művészeti események, fesztiválok • A termálfürdő turisztikai potenciálja • A város neve országosan jól ismert • A város turisztikai vonzerejét növeli a Világörökségi Tokaj-Hegyalja Borvidék • Még mindig élő „alma-mater- tudat” • Kisvárosi életforma vonzása • Aktív kortárs képzőművészeti élet • Aktív kortárs könnyűzenei élet	• Nagyon rossz közlekedés-földrajzi adottságok • Halmozottan hátrányos helyzetű státusz • A város lélekszáma folyamatosan csökken (legutóbbi két népszámlálás között mintegy 12 %-al!), melynek leginkább sajnálatos része a fiatal értelmiségiek magas elvándorlási aránya • A helyi foglalkoztatás viszonylag alacsony szintje, ebből adódóan nagy az ingázás mértéke, az „alvóváros” jelleg • A település adóbevételének viszonylagosan alacsony szintje • A kulturális intézmények műszaki és főként épületei infrastruktúrájának hiányosságai • A város fejlődése a lehetőségeihez mérten lassú • Éltető a hagyomány, de nem inspirál új gondolatokat, új közcselekvéseket⁴ • A kedvező képzettségű humánerőforrás jelentős része nem helyben hasznosul, hanem a közeli városokban, esetenként külföldön ottani ideiglenes tartózkodással együtt • A város szellemi bázisát kihasználó tudásigényes szakterületek vállalkozásainak száma alacsony • Sok a kitűnő értelmiségi a városban, ám szellemi és társadalmi cselekvéseik nem hozzák mozgásba a polgárságot⁵ • Sok a gazdaságilag inaktív ember • Alacsony külső és belső együttműködés jellemzi a várost • A nagy létszámú diákság programkínálata szervezetlen, esetleges • A városban kevés az újat akaró, újat gondoló, cselekvésre kész polgár⁶

⁴⁻⁵⁻⁶ Sárospatak Város Komplex Városfejlesztési Stratégiája és Operatív Programja

Lehetőségek:	Veszélyek:
• Járási szerepkör, vonzásközpont szerepe a város fejlődését eredményezi • Határ menti kapcsolatok erősödése várható • Jelentős EU-s pályázati lehetőségek • A Zemplén Fesztivál új mecénást talál és jelentősége újra nő • Új fesztiválprogramok beindítása • A város lakosságában erősödik a civil kurázi, s az öntevékeny jelleg • Sikerül új beruházókat találni, akik munkahelyeket is teremtenek • A Végardó Fürdő növeli szolgáltatásait, s vendégkörét • Országos, nemzetközi szimpóziumok, konferenciák szervezése, fogadása • Új, régiós hatású borfesztivál beindítása • Diákoknak szóló, fesztivál jellegű rendezvények • A város meglévő kulturális programjainak továbbfejlesztése, térségi szintre terjesztése • A város szellemi műhelyeinek bevonása a stratégiai tervezésekbe • A diákság, az ifjúság bevonása a közéleti folyamatokba, őket megszólító rendezvények szervezése • A város közművelődésében tevékenykedő szervezetek összehangolt arculati megjelenése a kulturális és turisztikai piacon • Öregdiákokkal kapcsolattartás - segítség – lobbizás – támogatás • Turisztikai Desztináció kialakításában, működtetésében való aktív részvétel • A Crescendo Nyári Akadémia a nyári programok és turisztikai lehetőségek elsőszámú potenciáltjává válik • A Színeyi (Domján) – Ház alkotóháza alakítása • Városnap megszervezése	• A szűkülő megélhetőségi lehetőségek miatt tovább nő az elvándorlás, tovább romlik a körösszetétel • Tovább nő a gazdaságilag inaktívak száma • A globális trendek negatívan hatnak a polgárok öntevékeny köreiből kialakulására • Nem alakul ki az igény és az egyetértés a részvételi demokrácia kifejlesztésére • A város vezetése alacsony mértékű külső és belső partnerséggel rendelkezik céljai eléréséhez • A döntéshozók nem jövőorientáltak, s elkötelezettek • A provincializálódás mind kulturális, mind közéleti értelemben felerősödik • gazdasági infrastruktúra (ipari park) kialakításának előkészítése elmarad • összehangolt városmarketing-fejlesztés megreked • A város társadalma nem válik erős, intelligens civil társadalommá • A helyi gazdaság legalább részben nem kapcsolódik be a tudásgazdaságba • A Nagykönyvtár nem lesz globális-lokális tudásközpont • A határon átnyúló kapcsolatok nem élénkülnek meg • Az ország gazdasági romlása, pénzügyi válsága eléri a nemzeti-kulturális értékeket őrző várost • A város sokkal kevesebbet pályázik, mint amennyit kellene a fokozatos fejlesztéshez

4. A koncepció célja

A Közösségfejlesztő Közművelődési Koncepció elkészítésének célja az Önkormányzat közművelődési feladat-ellátási kereteinek megfogalmazása, a város kulturális hagyományai, kulturális színterei, művelődő közösségei, valamint az eddigi közművelődési tevékenységek tapasztalatai alapján.

Figyelembe kell venni a helyi társadalom művelődési igényeit, egységes alapelvek szerint meghatározni a város által támogatott tevékenységek körét, azok ellátásának módját és feltételeit, kijelölni a prioritásokat, a szakmai és finanszírozási alapelveket, továbbá a jogszabályi kereteket.

A közösségfejlesztés az emberek olyan társas képességfejlesztését jelenti, aminek eredményeként a polgárok helyi társadalmi beágyazottsága tudatosul, meglévő készségeik megerősödnek, együttműködésük, szolidaritásuk fejlődik, és egyre inkább képesek a közösen és önállóan szervezett, általuk elhatározott kulturális/közéleti cselekvésekre.

A közösségfejlesztés eredményeképp létrejövő állapotok, helyzetek és formációk maguktól csak nagyon sokára alakulnak ki. Életképességük a folyamatos önkormányzati segítőkészségen, vagyis a feltételek megteremtésén és fenntartásán, valamint a közösségfejlesztés technikáinak folyamatos alkalmazásán, tehát a közösségfejlesztők ez irányú folyamatos munkáján múlik.⁶ Ennek szellemében a város mindenkorai Képviselő Testülete törekszik a közösségfejlesztő szakértők fejlesztő munkájának igénybe vételére.

A Képviselő Testület meghatározza a közművelődés szerepét a Sárospatak város fejlődésével kapcsolatos önkormányzati elképzelésekben, az önkormányzat és intézményei érdekeltségét, szerepvállalását és felelősségét e folyamatban.

Alapvető fontosságú meghatározni, hogy melyek az Önkormányzat kötelezően és önkéntesen vállalt közművelődési feladatai.

Kiemelten fontos cél, hogy az Önkormányzat közművelődéssel kapcsolatos rendeleteinek koherenciáját az Önkormányzat minden dokumentumával megteremtse. (pl.: Költségvetési Rendelet)

A Közösségfejlesztő Közművelődési Koncepció tükrözze a város kulturális hagyományait, a kultúra folyamataiban zajló változásokat, a polgárosodást, az értékek teremtését elősegítő folyamatokat.

Az önkormányzat támogatja a kultúra finanszírozásának új, a civil kezdeményezéseknek teret biztosító és azokat ösztönző formáit is.

⁶ Sárospatak Város Komplex Városfejlesztési Stratégiája és Operatív Programja

Az Önkormányzati irányítás által meghatározott elképzelések mellett, célszerű támogatni a civil szférából érkező kulturális igényeket, valamint az európai kultúrával a kohéziót erősítő, az integráció szempontjából meghatározó kulturális eseményeket, kezdeményezéseket.

A koncepció elkészítése szükséges ahhoz, hogy a város középtávú közművelődési politikájához megfelelő iránymutatást nyújtson, az aktuális helyzet alapján behatárolja az elkövetkező 3-5 év feladatait. A koncepciónak, amennyire lehetséges, le kell írnia a jövőbeni szándékolt állapothoz vezető utat, a kezdeti sürgető lépéseket, s a távlati célokat. A koncepció tehát nem csupán iránymutatás, hanem a szükségletek, a feladatok, a megoldási módok szövegezte oly módon, hogy a meglévő értékek megőrizhetők, a hiányosságok pótolhatók, ezzel együtt a város kultúrájának sokszínű fejlődési tendenciái biztosíthatóak legyenek.

4.1. Sárospatak város közművelődési feladatellátásának fejlődése érdekében meghatározandó célok

Sárospatak Város Önkormányzata:

1. A törvényben meghatározott - az önkormányzat számára kötelező – közművelődési feladatok színvonalasabb, hatékonyabb ellátására törekszik. Ehhez az Önkormányzat biztosítja a szükséges költségvetési fedezetet. („Közművelődési normatíva”, „Könyvtári és közművelődési érdekeltség-növelő támogatás”, valamint a város éves költségvetési rendeletének „Éves programtervről” szóló mellékletében megjelölt célkitűzések, program javaslatok támogatása.)
2. Kiemelten támogatja a közművelődési tevékenységben szerepet vállaló civil szervezeteket. Törekszik a gazdálkodó szervezetekkel való együttműködésre, a szponzori kör szélesítésére.
3. Fejleszti a közművelődésben részt vevő állami, városi, központi költségvetési és megyei, valamint egyházi fenntartású intézmények és egyéb szervezetek közötti koordinációt.
4. A meglévő jó bázison továbbfejleszti a hivatásos és az amatőr művészeti tevékenységeket. Teret ad az értékteremtő újabb kezdeményezéseknek. Kiemelt feladatnak tekinti ezen a területen, hogy a közösségfejlesztés eszközeivel segítse alkotó-, és előadó-művészeti közösségek létrejöttét.
5. A város kulturális hagyományaira építve, a turisztikai desztináció elképzeléseivel összhangban kialakítja az idegenforgalom szempontjából frekvenciát közművelődési rendezvények profilját és meghatározza ezekhez a pénzügyi forrásokat. Kiemelt feladatként kezeli a több évtizedes múltra visszatekintő Zemplén Fesztivál szervezőivel a folyamatos kapcsolattartás, annak érdekében, hogy a legjelentősebb turisztikai vonzerővel bíró nyári rendezvény-sorozat még sokáig térségünk és városunk programkínálatának része legyen.
6. Kezdeményezi a határon átnyúló térséggel (az egykori Zemplén Vármegye területével), a sárospataki járással, valamint a Zempléni 6 város (Szerencs, Tokaj, Cigánd, Sárospatak, Sátór-

aljaújhely, Pálháza) övezte térséggel a közművelődés együttműködési tevékenységrendszerének kialakítását.

7. Biztosítja a város honlapjának a közművelődést kiemelten figyelembe vevő továbbfejlesztését, mely alapvetően fontos az összehangolt kultúra arculatának és PR gyakorlatának további erősítéséhez. Fontos alapelvként rögzíti a kiegyensúlyozott tájékoztatás elvét, ennek megfelelően a nonprofit, közcélú közművelődési programok ingyenesen megjelennek a honlapon, függetlenül annak szervezőjétől.

8. Törekszik arra, hogy a közművelődés a maga eszközeivel segítse a lakosok polgárosodását, önállóbbá, önellátóbbá válását. Támogatja, hogy a közművelődésben tevékenykedő intézmények, szervezetek keressék a térség, országosan is kiemelkedő mértékű munkanélküliségből adódó kitörési pontokat. Ez elsősorban a felnőttképzés területén valósítható meg, de ezen túlmenően is minden tevékenységet hasson át a halmozottan hátrányos helyzet szociológiai ténye, s az erre kínált megoldási alternatívák számba vétele.

9. Támogatja, hogy a város ilyen irányú lehetőségeinek kihasználásával (Tengerszem, Botkő, kerékpárút, Bodrog-part, Vízikapu Szabadtéri Színpad) a helyi közművelődés segítse a környezetbarát gondolkodás és életmód kialakítását, valamint a testkultúra fejlesztését szolgáló tevékenységek (szabadidősport) gyakorlását.

10. A közművelődési feladatok meghatározásánál az általános, törvényi kitételek mellett fontos, hogy a város sajátos helyzetéből fakadó feladatok, a feladat ellátás helyszínei és szervezői megfogalmazásra kerüljenek.

11. Sárospatak jelenlegi helyzetében a közművelődés valamennyi lehetőségét ki kell használni arra, hogy:

- ösztönözze a város lakóit a közösségi életre és ezen a területen hagyományokat teremtsen
- erősítse a lokálpatriotizmust,
- enyhítse a szakmájukban, hivatásukban magasan képzett rétegek elvándorlását.
- a gyermek és ifjúsági korosztály számára biztosított legyen a szabadidő eltöltésének szervezett lehetősége,
- a fiatalok helyben találják meg a művelődési szokásaiknak megfelelő programokat,
- járuljon hozzá az ifjúsági korosztály művelődési, szórakozási szokásainak formálásához,
- a közművelődés járuljon hozzá az életminőség javításához, legyen számára fontos az egészséges életvitel igény szintű beépítése a mindennapokba,
- a közművelődés minden területén az értékközvetítés legyen meghatározó.
- a közművelődés rendelkezzen rövid, közép és hosszú távú prioritásokkal, stratégiai tervvel (3-5-10 év).

5. A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei

- A város minden polgárának és közösségének joga, hogy igénybe vegye az önkormányzati fenntartású és önkormányzati támogatással működő közművelődési intézmények szolgálta-

tásait, valamint a közművelődési megállapodásokban szereplő ellátásokat, továbbá azt, hogy műveltségét, készségeit gyarapítsa, közösségi művelődési jogait érvényesítse.

- Az önkormányzat a koncepcióban vállalt közművelődési feladatait elsősorban az általa fenntartott és támogatott közművelődési intézmények tevékenységén keresztül látja el.

- A koncepciónak kapcsolódnia kell a városfejlesztési irányelvekhez.

- Az önkormányzati fenntartásban működő intézmények egyetlen vallás, világnézet, vagy politikai irányzat mellett sem lehetnek elkötelezettek.

- Az önkormányzati fenntartásban működtetett sajtóorgánumok a közművelődés színterein tevékenykedő intézmények, civil közösségek, egyházak, ifjúsági szervezetek programjairól kiegyensúlyozott tájékoztatást adnak, mely minimálisan előzetes beharangozóból és utólagos beszámolóból áll.

- Az önkormányzat közművelődési megállapodás megkötésével segíti a koncepcióban meghatározott közművelődési feladatok ellátását, amelyeket nem önkormányzati fenntartású intézmények, hanem egyéb civil szervezetek, kulturális vállalkozások, illetve magánszemélyek végezhetnek. A Közművelődési Megállapodás részleteit a Közművelődési Rendelet szabályozza.

- A helyi közművelődési feladatok ellátásában az önkormányzat igényli és elősegíti a civil közösségek, szervezetek, magánszemélyek, valamint a kulturális tevékenységet is végző gazdasági vállalkozások közreműködését.

- Az önkormányzat a Közművelődési Tanáccsal együttműködve biztosítja a közművelődés civil kontrollját.

6. Sárospatak Város által támogatott közművelődési tevékenységek köre

Az 1997. évi CXL törvény 38. § (1) pontja alapján, muzeális intézményként működteti a Sárospataki Képtárat.

Az 1997. évi CXL törvény 64 § (1) pontja alapján „A Művelődés Háza és Könyvtára” intézményegységen belül biztosítja a könyvtári ellátást.

Az 1997. évi CXL törvény 76. § (2) pontja az önkormányzatok számára a következő kötelezően ellátandó közművelődési feladatok különösen ajánlott formáit rögzíti. Ezeket a tevékenységeket az Önkormányzat elsősorban „A Művelődés Háza és Könyvtára” nevű közművelődési intézményén keresztül látja el:

- az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok, életmód- és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek, népfőiskolák megteremtése
- a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, a helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása
- az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása
- az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatása
- a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése
- a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése
- a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása
- egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása.

7. Az Önkormányzat közművelődési feladatellátásának szervezeti keretei

A Közösségfejlesztő Közművelődési Konceptióban megfogalmazott feladatokat Sárospatak Város Önkormányzatának Képviselőtestülete, a Humán Bizottság útján, a Polgármesteri Hivatal közművelődési ügyekkel megbízott munkatársa segítségével valósítja meg.

Sárospatak Város Önkormányzata az ellátási kötelezettsége szerinti közművelődési alapfeladatok maradéktalan ellátása érdekében az alábbi közművelődési alapintézményeket működteti:

- A Művelődés Háza és Könyvtára (kulturális színtér)
- Sárospataki Képtár (muzeális intézmény)

Továbbá az önkormányzat közművelődési feladatainak ellátása során együttműködik:

- a városban működő, önkormányzati és nem önkormányzati fenntartású intézményekkel,
- a Közművelődési Tanáccsal,
- a városban működő közművelődési célú társadalmi szervezetekkel,
- a városban kulturális tevékenységet is végző gazdasági társaságokkal,
- a városban működő történelmi egyházakkal,
- a városban megalakult kisebbségi önkormányzatokkal.

8. Főbb rövid-, közép-és hosszú távú közművelődési irányelvek Sárospatakon 2013-2017.

8.1. Helyzetelemzés

- A „Bodrog-parti Athén” elnevezés jól mutatja városunk oktatási, közművelődési történelmi potenciálját, ám a jelenlegi közművelődési, közösségfejlesztési tevékenységek kevésbé felelnek meg a nagy történelmi korszakok méltán híres színvonalának
- Kézműves tárgyalkotó kultúra múltja és jelene kiemelkedő a városban
- Kiemelkedő a könyvtári és oktatástörténeti kultúra mind épített és látogatható örökségét, mind jelenleg is működő szellemi potenciálját tekintve
- Intenzív folklór élet jellemzi a várost. A különböző művészeti iskolák számos rendezvényen gazdagítják a folklórkincs bemutatásával a programokat
- A magyarországi kisvárosokhoz képest átlag feletti a város kulturális intézményeinek száma, amik azonban különböző fenntartókkal és eltérő profilokkal rendelkeznek
- Az utóbbi évtizedekben rendkívüli fejlődésnek indult a kortárs képzőművészeti élet. Kiállítóhelyek, kiállítások, alkotóműhelyek, szabadiskolák, táborok és festészet napi akciók jellemzik
- Meglehetősen kialakulatlan a mecenatúra
- A szabadidő egyre inkább szűkül, ezzel együtt a fizetőképes kereslet drasztikus visszaesése jellemző
- A kultúrára fordítható finanszírozás arányait tekintve csökkent, az elosztás viszont több szektorúvá vált
- Napjainkban egyre inkább tömegessé válik az igénytelen kulturális szórakozás
- Továbbra sem jelentős a gyermek és ifjúsági korosztály egészséges közösségi életre nevelése, szórakozási, kikapcsolódási szokásaikat jelentős részben a média határozza meg
- Új kihívásokat jelent a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok problémáinak enyhítése a közművelődés eszközeivel
- A környezet tudatos életmód kialakítása napjainkban létfontosságú feladattá vált, mely elv gondolatai, üzenetei már számos rendezvényen megjelennek
- A legutóbbi évek tendenciája, hogy előtérbe kerültek olyan rendezvények, amelyek gasztronómiai versenyekkel kötik össze a kulturális programokat
- A város kimagasló borkultúrája ellenére nem sikerül az utóbbi években olyan bornapokat, vagy borfesztivált létrehozni, amely nagy létszámú látogatót vonzana
- A Zemplén Fesztivál egyre csökkenő szponzori támogatással működik, ennek ellenére a város és a térség legjelentősebb turisztikai vonzerővel bíró programja, s mint ilyen, fenntartása, megújítása térségi közügy.
- Jelentős, szervezett és jól működő a nyugdíjas korosztály kulturális tevékenysége
- A családi és közösségi kulturális alkalmak jelenlétét a közművelődésben tovább lehet erősíteni, mert az utóbbi évek rendezvényszervezési tapasztalatai ezt alátámasztják

- Sokrétű, színvonalas művészeti és amatőr művészeti tevékenység folyik a városban, ami természetesen tovább fejleszthető
- Az intézmények és szervezetek közötti kulturális koordináció tovább javítandó, különösen igaz ez a programok egyeztetésére, valamint a honlapok (városi, intézményi, kulturális szervezetek) kölcsönös informális lehetőségeire
- Nagy hagyományokkal rendelkező diákváros. Jelenleg is nagyszámú diákság jellemző.
- Közművelődési igényfelmérés, szociológiai kutatás az utóbbi években nem készült
- A Zempléni Fesztivál központja Sárospatak
- Egyre több „nyitott” programja van a Crescendo Művészeti Akadémiának
- Jelentős turisztikai vonzerővel bír a Pünkösdi Szent Erzsébet Napok, de megújítása a szervezők szerint is időszerű
- 2000 óta kerül megrendezésre az Urbán György Nemzetközi Képzőművészeti Szabadiskola és Ifjúsági Művésztelep
- 2003 óta rendezi meg minden évben a Patak Művészcsoport a sárospataki hivatásos művésztelepét

8.2. Rövidtávú közművelődési irányelvek (egy éves határidővel)

- Sárospatak Város fenntartható közművelődési finanszírozási modelljének megtervezése (Ezen belül: pályázati mátrix elkészítése a tervezhető pályázati források megjelenítésével)
- Az új közművelődési helyszínek és szereplők bevonása a kulturális közéletbe
- A városban működő civil szervezetek, és oktatási intézmények kulturális tevékenységének koordinálása, segítése
- A civil társadalom kulturális önszerveződő tevékenységének erősítése (közösségfejlesztő alkalmazása). A közösségépítés hagyományainak megteremtése.
- Közművelődési Tanács munkájának segítése
- A város kulturális értékeinek, hagyományainak feltárása, megismerése, ápolása, meglévő nagyrendezvények megújítása (pl. Családi Nap, Pünkösdi Gyermektánc Találkozó, Szent Erzsébet Napok, Zemplén Fesztivál), új hagyományt teremtő programok, művészeti csoportok elindítása
- A városban működő egyéb kulturális szolgáltatók hagyományos rendezvényeinek támogatása (Múzeumok Éjszakája, Kulturális Örökség Napja, Rákóczi Örökségút, Várostrom)
- Összehangolt PR tevékenység kialakítása (önkormányzati – civil – vállalkozói szektor közös munkájának eredményeként)
- Egységes, a város-arculatot tükröző turisztikai-kulturális ajánló kiadvány elkészítése
- Újbástya Rendezvénycentrum - mint közösségi színtér - funkciójának rögzítése
- A Sárospataki Képtár – Színyei-Ház, mint a kortárs képzőművészet helyi bázisainak megerősítése, működtetési koncepciójuk elkészítése
- Testvérvárosi kulturális kapcsolatok színtereinek kialakítása, tervezhetősége, programozása.
- Közép és hosszú távú közművelődési programterv-csomag megalkotása.

8.3. Közép- és hosszú távú közművelődési irányelvek (öt és tíz éves határidőkkel)

- A közművelődésben kialakult hagyományok, értékek megtartása, továbbvitele (folklor csoportok és rendezvények, épített örökség és élő művészet összekapcsolására alapozó programok, kézműves hagyományokat megjelenítő programok, történelmi és/vagy vallási rendezvények, gazdag kiállítási színtér, filmkultúrával kapcsolatos események, kortárs képzőművészeti tevékenységek)
- A közművelődésben kialakult régi hagyományok újjáélesztése (Diák-fesztiválok, tematikus felnőtt táborok)
- Új, vagy újjászervezett rendezvények (borral, szürettel kapcsolatos fesztivál, szabadtéri színházi előadássorozat, szabadtéri könnyűzenei koncertsorozat nyáron)
- A meglévő kulturális értékeink megtartása, a művészeti alkotó tevékenységek szakmai színvonalának folyamatos tovább fejlesztése
- Testvérvárosi kulturális kapcsolatok fejlesztése
- Regionális, járási közművelődési feladatok fejlesztése, koordinálása (program szerint)
- Országos közművelődési folyamatokba való bekapcsolódás
- Városban működő civil szervezetek közművelődési tevékenységi rendszerének kidolgozása
- Kulturális turizmus lehetőségeinek fejlesztése, kínálatának folyamatos bővítése
- A felnövekvő nemzedék kulturális szokásainak formálása, az értéket közvetítő kulturálódási formák kínálatának bővítése,

9. Sárospatak város közművelődési intézményei, illetve közművelődési tevékenységgel foglalkozó civil szervezetei

9.1. A Művelődés Háza és Könyvtára

Feladatai:

9.1.1. Nemzeti Ünnepeink megemlékezéseinek szervezése

- A Magyar Kultúra Napja
- 1848/49-es Forradalom és Szabadságharc
- Az államalapítás ünnepe
- 1956-os Forradalom ünnepe

9.1.2. Kulturális, szórakoztató, közművelődési rendezvények

Célja, a művelődés és a művészetek megismerésének igényét a minden napok szintjén felkelteni.

- komolyzenei koncertek, hangszerbemutatók, zenei elemzések, különböző korosztályoknak
- színházi előadások
- népzenei előadások, néptánc tanítás, táncház, játszóház,
- egyéb szórakoztató (zenei, táncos, attraktív, báb) műsorok óvodásoknak, kisiskolásoknak, középiskolásoknak,
- irodalmi, ismeretterjesztő előadások
- szórakoztató rendezvények: szabadtéri könnyűzenei koncertek,
- természeti és kulturális értékeket hordozó túrák, kirándulások szervezése

9.1.3. Művészeti csoportok, szakkörök, egyéb kisközösségek

- Bodrog Néptáncgyűttes
- A Művelődés Háza Kamarakórusa
- 8-kor színház
- Kézműves Kör
- Lorántffy Zsuzsanna Hímző Kör
- Rajztanárok Zempléni Alkotóköre
- Foltos Pille Foltvarró Kör
- Nyugdíjas Klub
- „Kattints rá, Nagy!” klub
- Francia Klub
- Sáropataki Csipke Klub
- Természetgyógyász Klub
- Bélyeggyűjtő Kör
- Baba - Mama Klub

9.1.4. Könyvtári szolgáltatás

- Dokumentumok kölcsönzése, azok helyben használatának biztosítása.
- Könyvtári rendezvények, kiállítások szervezése.
- Gyűjteményének folyamatos fejlesztése, feltárása, megőrzése, gondozása, és azok rendelkezésre bocsátása.
- Tájékoztatás a könyvtár és a nyilvános könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól.
- Más könyvtárak állományainak elérését biztosítja.

- A könyvtárak közötti dokumentum és információ cserében való részvétel.
- Könyvtár látogatók számára fénymásolási, nyomtatási lehetőség biztosítása.
- Kistérségi szolgáltató könyvtári ellátás biztosítása.
- Biztosítja más könyvtárak állományának és szolgáltatásainak elérését,
- Részt vesz a könyvtárak közötti dokumentum és információcserében,
- Gyűjteményét és szolgáltatásait a helyi igényeknek megfelelően alakítja,
- Közhasznú információs szolgáltatást nyújt,
- Helyismereti és helytörténeti információkat tartalmazó dokumentumokat gyűjt,
- Fejleszti Európai Unió külön gyűjteményét
- Szabadpolcos állományrésszel biztosítja a dokumentumok kölcsönzését,
- Olvasótermi helyben használatot biztosít,
- Ellátja a könyvtárközi dokumentum ellátással kapcsolatos feladatokat,
- Feladata a dokumentumok nyilvántartásba vétele, formai és tartalmi feltárása, számítógépes adatbázisok építése,
- Gondoskodik a feleslegessé vált, elhasználódott dokumentumok törléséről,
- Feladata az általános és szakirodalmi tájékoztatás, irodalomkutatás, helyismereti, közéleti, közhasznú információk nyújtása, bibliográfiák készítése,
- Községi foglalkozások (irodalmi rendezvények, olvasótáborok, óvodai és iskolai foglalkozások, klubok) szervezése, helyi, regionális, országos, nemzetközi konferenciák szervezése,
- Kapcsolattartás a városban és a megyében működő szervezetekkel, oktatási-, művelődési intézményekkel, közgyűjteményekkel, szakmai kamarákkal, vállalatokkal, vállalkozókkal, országos szakmai szervezetekkel, könyvtárosokat tömörítő szakmai szervezetekkel, határon innen és túli könyvtárakkal,
- Szolgáltató könyvtárként részt vesz a Sárospataki Járásban létrehozott mozgókönyvtári feladat ellátásában,
- Koordinálja a járásban működő települési könyvtárak tevékenységét, szakmai segítséget nyújt az eredményesebb munka érdekében,
- Térítés ellenében fénymásolást végez a szerzői jogi törvény figyelembe vételével.
- **Kiegészítő feladatok:**
- Internet használat biztosítása,
- Szakmai továbbképzéseket, könyvtáros tapasztalatcseréket és egyéb szakmai rendezvényeket szervez, valamint segítséget nyújt a megyei szakmai rendezvények szervezéséhez és lebonyolításához,
- A névadóval (Zrínyi Ilona) kapcsolatos relikviák gyűjtése, a könyvtár történetével kapcsolatos kutatások közzététele.

9.1.5. Kiállítások

A Művelődés Háza és Könyvtára kiállítótereiben folyamatosan képzőművészeti, tárgyalgó művészeti kiállításokat szervez.

9.1.6. Mozi

A filmművészet bemutatása heti 3 napi rendszerességgel. Újdonságok, művészfilmek, igény esetén filmklub, közönségtalálkozók szervezése.

A gyermek és ifjúsági (diák) közönség számára célzott vetítések szervezése (gyermek-filmek, kötelező olvasmányok filmes feldolgozásainak bemutatása szervezett keretben)

9.2. Sárospataki Képtár

A Sárospataki Képtár 1968-ban jött létre Béres Ferenc énekművész kezdeményezésére. A képtár gyűjteményei elsősorban adományokból származtak. Béres Ferenc saját képzőművészeti gyűjteményének egy részét adományozta a városnak. Bízgatására azonban sok művész is adott kisebb nagyobb kollekciókat a gyűjtemény gyarapítására. A 70-es években két nagyobb kollekció került az intézmény tulajdonába. Domján József Amerikában élő Kossuth-díja fametsző művész adományozta saját műveiből és képzőművészeti gyűjteményéből álló anyagát a városnak, 1979-ben pedig Andrassy-Kurta János szobrászművész adományozott egy életmű nagyságrendű anyagot ide. Mind két adomány épület kialakítással is járt. Az új Képtár ekkor került át a Rákóczi Várból mai helyére (Szent Erzsébet út 14.).

Látogatottsága az utóbbi években drasztikusan lecsökkent.

A Képtárat 2013 óta újra Sárospatak Város Önkormányzata működteti.

9.3. Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma (Rákóczi Vár)

Bár a múzeum (országos jelentősége miatt) a Nemzeti Múzeum struktúrájának szerves része, ízig-vérig sárospataki/térségi illetőségű és érdekeltségű intézmény, még akkor is, ha „vezérlete”, pénzügyi támogatása, alapvető fejlesztése Budapestről, az országos múzeum sorsával és helyzetével összekötve történik. „A XVI. században épült, majd a XVII. században bővített vár együttes a hazai késő reneszánsz építészet gyöngyszeme. A látványos vár és a történelmi család együttes vonzereje megmutatkozik abban, hogy Zemplén messze kiemelkedően leglátogatottabb intézménye a Rákóczi Múzeum” – írja Tamás Edit történész

A Magyar Nemzeti Múzeum fenntartásában működő sárospataki intézmény a város legjelentősebb turisztikai vonzerővel bíró kiállítási színtere. A vár történetét bemutató kiállítások mellett történelmi, képzőművészeti, fotó tárgykorú időszakos tárlatok látogathatók.

Az intézmény jelentősen hozzájárul Sárospatak kulturális kínálatához, az idegenforgalom fejlesztéséhez. A kiállítási tevékenységen túl közösségi szabadtéri tereivel járul hozzá a város-

lakók, valamint az ideérkező vendégek kikapcsolódásához. A várkert ősfás, kulturáltan kezelt környezete sétákra inspirál a kiállítások megtekintése előtt/után. A várárokból található történelmi játszótér kiváló közösségi színtér a kisgyermekes családoknak. A várárokból, valamint a várkastély belső udvara több alkalommal biztosítja kulturális események, koncertek helyszínét.

A múzeum által működtetett „Múzsák Temploma” nevű intézmény-rész igényes képzőművészeti kiállításoknak ad otthont.

9.4. Sárospataki Református Kollégium – Tudományos Gyűjtemények

1990: A Sárospataki Református Kollégium újraindul, egyházi keretek között.

1991: Újraindul a Református Teológiai Akadémia

2006: Hazatértek az oroszországi fogságban lévő könyvek

E három adatból látható, hogy a Kollégium, s ezzel együtt a Gyűjtemények sorsa a közelmúltban rendeződött olyan szintre, mely biztosíthatja a további – országos hatásokkal bíró – értékmentő munkát.

A Kollégium, s ezzel együtt a Tudományos Gyűjtemények a Tiszáninneni Református Egyházkerület fennhatósága alatt működik.

Levéltár, Nagykönyvtár, különböző irodalmi gyűjtemények és iskolatörténeti kiállítás látogatható a város e pontján.

9.5. Szent Erzsébet Ház

A Vártemplom mellett áll a Szent Erzsébet Ház, ahol állandó, római katolikus egyháztörténeti kiállítást tekinthet meg a látogató. Az értékes barokk szobrokat, faragásokat és képeket, Szerencséről és a környékbeli településekről gyűjtötték össze.

A Ház ezen túl különböző ismeretterjesztő előadásoknak ad helyet, s lehet mondani, hogy ma a helyi értelmiség közkedvelt találkozóhelye.

9.6. Oktatási-nevelési Intézmények

A városban működő számos oktatási intézmény jelentős mértékben hozzájárul a város közművelődéséhez. Az oktatási-nevelési tevékenységeken túl számos kulturális rendezvény műsorában közreműködnek, vagy maguk szerveznek kulturális programokat.

Az alább felsorolt intézmények járulnak hozzá Sárospatak Város közművelődésének egészéhez:

- Carolina Óvoda és Bölcsőde
- Örömhírvétel Görögkatolikus Óvoda
- II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola
- Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola
- Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Diákotthona

- Erdélyi János Általános Iskola és Kollégium
- Vay Miklós Református Szakképző Iskola
- Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium
- Sárospataki Református Teológiai Akadémia
- Eszterházy Károly Főiskola - Comenius Főiskolai Kar
- Art Ért Alapfokú Művészeti Iskola
- Farkas Ferenc Művészeti Iskola
- Sárospataki Alapfokú Művészeti Iskola

9.7. Közművelődési vállalkozások

A város életében egy meghatározó kulturális cég tevékenykedik, ez pedig az Interkultur Hungária Közhasznú Nonprofit Kft. A cég szervezi a térség legnagyobb kulturális-idegenforgalmi attrakcióját, a Zempléni Fesztivált, melynek városunk a szellemi – rendezvényszervezési – logisztikai központja.

9.8. Közművelődési tevékenységet folytató civil szervezetek

- A Sárospataki Amatőr Művészekért Alapítvány
- A Sárospataki Bazilikáért Közhasznú Alapítvány
- A Sárospataki Német Kisebbség Kultúrájáért Alapítvány
- Árpádházi Szent Erzsébet Történelmi Társaság
- „Bodrog Néptánc Együttes Sárospatak” Egyesület
- Bodrogközi Művelődési Egyesület
- Híd-2000 Alapítvány
- Józseffalváért Egyesület
- Kult-túra Közművelődési- és Idegenforgalmi Fejlesztési Alapítvány
- Pataki Vár Alapítvány
- Pinocchio Alapítvány
- Sárospataki Civil Kerekasztal Egyesület
- Sárospatak és Környéke Turizmusáért Egyesület
- Sárospataki Irodalmi Olvasókör
- Sárospataki Lokálpatrióták Egyesülete
- Sipos György Alapfokú Művészetoktatási és Nevelési Alapítvány
- Szent Erzsébet Út Alapítvány
- Új Art Ért Alapítvány
- Újbástya Közéleti és Kulturális Egyesület
- Zempléni Lovas Egyesület
- Zempléni Gombász Egyesület

10. Finanszírozási elvek

Sárospatak város önkormányzata a kultúra pártoló önkormányzatok körébe tartozik, költségvetéséből jelentős összegeket fordít a kulturális tevékenység finanszírozására. Az önkormányzat a megkapott normatívát teljes egészében a Közösségfejlesztő Közművelődési Konceptióban meghatározott feladatok finanszírozására fordítja.

Az Önkormányzat továbbra is feladatának tekinti, hogy megteremtse az anyagi, tárgyi és személyi feltételeket a város közművelődési igényeihez.

Az Önkormányzat minden évi Költségvetési Rendeletében soronként elkülönítetten kezeli a város közművelődésének finanszírozására szánt összegeket, melyeket részletesen a Költségvetési Rendelet „Éves Programterv” melléklete tartalmazza.

Kiemelendő vezérlő finanszírozási alapelv, hogy az Európai Unió pályázati források minél nagyobb arányban vegyenek részt a helyi közművelődés finanszírozásában. A Művelődés Háza és Könyvtára önkormányzati támogatásának kiegészítése érdekében az intézmény minden évi munkatervében mutassa be milyen pályázatokon kíván indulni, valamint minden évi beszámolóban mutassák ki annak eredményességét. Ugyanakkor vezérlő alapelv az is, hogy a kulturális élet szereplői keressék egymást konzorciumot, partnerséget kötve a különböző pályázati források minél hatékonyabb lehívása érdekében.

Az Önkormányzat ezen kívül lehetőség szerint egy meghatározott költségvetési keretet – ún. Közművelődési Alapot – különíthet el, amelyből a civil szervezetek, egyesületek, csoportosulások, magánszemélyek Sárospatak városában történő kulturális feladatellátására, az oktatási intézmények városi és térségi szintű programjaira irányuló kezdeményezéseinek, programterveinek megvalósításához is anyagi segítséget nyújt.

Közművelődési Alap: A város költségvetésében elkülönített összeg, amely a városi szintű programok, rendezvények finanszírozására szolgál, helyi kiadványok megjelentetését is szolgálja.

A Közművelődési Alap pénzügyi keretének elosztásáról, a pályázatok támogatásának összegéről, a Közművelődési Tanács javaslata alapján, évente a Humán Bizottság határoz.

A Közművelődési Alap részletes működtetését a Közművelődési Rendelet tartalmazza.

A képviselőtestület a költségvetésben jóváhagyott összeget különíthet el évente a pályázati önrő fedezetére.

A Polgármesteri Hivatal költségvetésében a testvérvárosi kapcsolatok ápolását szintén elkülönített összeg biztosítja.

A jövőben a kulturális ágazat bevételektermelő ereje a kapcsolódó kiadásokhoz képest kicsi, országos szinten az érdekvégyesítő képessége gyenge. Nagyon alacsony az ágazatra adott központi normatíva, amely az egész kulturális szakterületre vonatkozik, de a könyvtárnak adott önkormányzati támogatást sem fedezi.

Az intézmények finanszírozásában azonban erősíteni kell azok többszektorúvá válását. Az önkormányzati források mellett pályázatokkal, alapítványi pénzek bevonásával, szponzori támogatásokkal kell és lehet az alapfeladatokon túli, de azokhoz kötődő kulturális tevékenységeket megvalósítani.

A finanszírozás elvei kapcsán nem szabad figyelmen kívül hagyni a fenntartási költségek infláció-követő biztosítását, valamint a feladat finanszírozás elvét (programfinanszírozás).

A különféle kulturális vállalkozások, valamint a közművelősből szervező erőket képező civil szervezetek jelentős mértékben gazdagíthatják a város kulturális arculatát, ezért az Önkormányzat és intézményei kölcsönös érdekek alapján ezekkel együtt kíván működni. Ennek az együttműködésnek elsődleges formája a Közművelődési Megállapodás.

11. Zárszó, összegzés

Sárospatak Város Önkormányzata fontosnak tartja, hogy a kulturális élet eddig elért eredményei megmaradjanak és új hagyományokkal, forrásokkal bővüljenek.

Sárospatak Város Önkormányzata a helyi közművelődési feladatellátás személyi és tárgyi feltételeit folyamatosan biztosítja. Az Önkormányzat lehetőséget biztosít arra, hogy az állampolgári és közösségi kezdeményezés által a közművelődés, mint szélesebb réteget érintő közügy, az ellátandó feladatok között ténylegesen megjelenjen.

A közkönyvtári ellátást elsősorban a városi könyvtár biztosítja a lakosság számára, kielégítő módon, ugyanakkor a könyvtár fejlesztése elkerülhetetlen, annak érdekében, hogy a lakosság képzése teljesebb legyen.

Az Önkormányzat közművelődési feladatellátását intézményein keresztül úgy kívánja megoldani, hogy a városban ne maradjanak ellátatlan területek.

Az Önkormányzat a célokban és feladatokban megfogalmazottak megvalósítása érdekében az általa fenntartott intézményektől elvárja:

- a kulturális szolgáltató funkció jó színvonalú biztosítását,
- a kiemelten támogatott területek, rendezvények színvonalas gondozását,
- a település anyagi, szellemi és művészeti értékeinek, hagyományainak megismertetését, gondozását, gyarapítását,
- a nemzeti, nemzetiségi és az egyetemes kultúra megismertetését,
- a lakosság rekreációjának elősegítését, az egészséget, a teljesítőképességet javító programok és tanulási folyamatok szervezését, szokások kialakítását és gondozását,
- az oktatás és a közművelődés szerves együttműködését,

- széles körű együttműködést a város civil szervezeteivel, egyéb intézményeivel, a regionális és országos szakmai intézményekkel, a médiumokkal, a város vállalkozóival.

A Közösségfejlesztő Közművelődési Konceptió a város egészében gondolkodik. Megvalósításában mindenkire - pártállásától és vallási hovatartozásától függetlenül - számít.

Sárospatak Város Közösségfejlesztő Közművelődési Konceptiójához készüljön Intézkedési Terv, amely kerüljön előterjesztésre a 2013. évi szeptemberi testületi ülésen. Az Intézkedési Terv felülvizsgálatára évente kerüljön sor.

Felelős: polgármester

Határidő: 2013. április 30.

Sárospatak, 2013. április 30.

Aros János
polgármester